

PAPER

ZAMONAVIY MEDIA MATNLARNING MILLIY-MADANIY O'ZIGA XOSLIGI (INGLIZ VA O'ZBEK TILLARI MISOLIDA)

Ahmadjanova Gulxayo Jasurbek qizi^{1,*} and E.T.Tursunnazarova²

¹O'zDJTU, "Tarjimonlik" fakulteti, Qiyosiy tilshunoslik, lingvistik tarjimashunoslik yo'nalishi 23/29-guruh magistranti and ²Ilmiy rahbar, O'zDJTU Tarjimonlik fakulteti, Ingliz tili amaliy tarjima kafedrası dotsenti

*ahmadjanova@gmail.com

Abstract

Globallashuv jarayoni ommaviy axborot vositalarining (OAV) rolini kuchaytirib, turli xalqlarning madaniyati va dunyoqarashini shakllantirishga sezilarli ta'sir ko'rsatmoqda. Media matnlar orqali milliy-madaniy o'ziga xoslik namoyon bo'lishi esa til xususiyatlari, iboralar, metaforalar, tarixiy va madaniy kontekst bilan bog'liq. Ushbu maqolada ingliz va o'zbek tillarida yaratilgan zamonaviy media matnlarning milliy-madaniy xususiyatlari tahlil qilinadi.

Key words: media matnlar, milliy-madaniy xususiyat, ingliz tili, o'zbek tili, tarjima muammolari.

Media matnlarda milliy-madaniy o'ziga xoslik

Har bir xalqning madaniyati va tarixiy an'analari uning ommaviy axborot vositalarida ham aks etadi. Media matnlarda milliy-madaniy o'ziga xoslik quyidagi omillar orqali namoyon bo'ladi:

Lingvistik xususiyatlar – so'z tanlovi, murakkab iboralar va metaforalar;

Madaniy realiyalar – tarixiy shaxslar, milliy bayramlar, urf-odatlar va mahalliy an'analar;

Konseptual farqlar – turli jamiyatlarda axborotni ifodalash va taqdim etish uslubi.

Ingliz va o'zbek media matnlarida milliy-madaniy xususiyatlar

Ingliz tilidagi media matnlar

Ingliz OAV matnlari global axborot oqimining asosiy qismini tashkil etadi. Ularning xususiyatlari:

Dunyo miqyosidagi universal hodisalarni o'zida aks ettirishi;

Qisqa, lo'nda va aniq ifoda uslubi;

Amerika va Britaniya madaniyatiga xos metaforalar va iboralar (masalan, melting pot – ko'pmillatli jamiyatni ifodalashda

ishlatiladi).

O'zbek tilidagi media matnlar

O'zbek OAV matnlari mahalliy madaniyat va urf-odatlariga ko'proq bog'langan. Ularga xos jihatlari:

An'anaviylik va milliy qadriyatlarining ustuvorligi;

Qadimiy she'riy uslub va iboralar ko'p qo'llanilishi;

Mahalliy realiyalar va tarixiy kontekstga bog'liqlik (masalan, beshikdan qabrgacha ilm izla – bilim olishning butun umr davom etishini ta'kidlovchi maqol).

Media matnlarning tarjima muammolari

O'zbek va ingliz tillaridagi media matnlarni tarjima qilishda quyidagi muammolar kuzatiladi:

Realialarning mos kelmasligi – milliy qadriyatlarni aks ettiruvchi so'z va iboralarni aynan tarjima qilish imkoni yo'qligi;

Konnotativ ma'nolar farqi – bir madaniyatda neytral bo'lgan ibora boshqasida salbiy yoki ijobiy tus olishi mumkin;

Axborotni taqdim etish uslubi – ingliz OAV tezkor va qisqa ma'lumot berishga intiladi, o'zbek OAV esa ko'proq batafsil

yondashuvni afzal ko‘radi.

Zamonaviy media matnlarida milliy-madaniy o‘ziga xoslik tilda, uslubda va realiyalarda aks etadi. Ingliz va o‘zbek media matnlari o‘rtasidagi farqlarni tushunish va tarjimada bu tafovutlarni hisobga olish muhim ahamiyatga ega. Globallashuv sharoitida har bir tilning madaniy o‘ziga xosligini saqlab qolish va uni media orqali targ‘ib qilish dolzarb masalalardan biridir.

Adabiyotlar

1. Baker, M. (1992). In Other Words: A Coursebook on Translation. London: Routledge.
2. Bell, R. T. (1991). Translation and Translating: Theory and Practice. London: Longman.
3. Crystal, D. (2003). English as a Global Language. Cambridge: Cambridge University Press.
4. Hatim, B., Mason, I. (1997). The Translator as Communicator. London: Routledge.
5. Kadirov, I. (2020). “O‘zbek tilida milliy-madaniy xususiyatlarning aks etishi.” O‘zbek tili va adabiyoti, №3, 45-53.
6. Newmark, P. (1988). A Textbook of Translation. London: Prentice Hall.
7. Nida, E. A., Taber, C. R. (1969). The Theory and Practice of Translation. Leiden: Brill.
8. Saidov, A. (2018). “Globallashuv va o‘zbek matbuot tili: tendensiyalar va o‘zgarishlar